

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

5. september 2012*

Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades — Raamotsus 2002/584/JSK —
Euroopa vahistamismäärus ja liikmesriikidevaheline üleandmiskord — Artikli 4 punkt 6 —
Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlik alus — Rakendamine siseriiklikus õiguses —
Vahistatu, kes on vahistamismääruse teinud liikmesriigi kodanik — Vangistuse täitmisele pööramiseks
tehtud Euroopa vahistamismäärus — Liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette võimaluse jätta
Euroopa vahistamismäärus täitmata üksnes juhul, kui tagaotsitav on vastava riigi kodanik

Kohtuasjas C-42/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour d'appel d'Amiens'i (Prantsusmaa) 18. jaanuari 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 31. jaanuaril 2011, Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses, mis puudutab

João Pedro Lopes Da Silva Jorget,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot ja U. Lõhmus, kohtunikud A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh (ettekandja), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadjiev ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 31. jaanuari 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades märkusi, mille esitasid:

- J. P. Lopes Da Silva Jorge, esindaja: advokaat D. Fayein-Bourgois,
- Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues, J.-S. Pilczer ja B. Beaupère-Manokha,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja M. Bulterman,
- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

— Poola valitsus, esindajad: M. Szpunar, M. Arciszewski ja B. Czech,
— Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja R. Troosters,
olles 20. märtsi 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34) artikli 4 punkti 6 ning ELTL artikli 18 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Euroopa vahistamismääruse täitmise raames Prantsusmaal, mille tegi 14. septembril 2006 Lissaboni kriminaalkohus (Portugal) Prantsusmaal elava Portugali kodaniku J. P. Lopes Da Silva Jorge suhtes, et pöörata täitmisele viieaastane vangistus narkootiliste ainetega kauplemise eest.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Strasbourgis 21. märtsil 1983 allkirjastatud kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 2 lõige 2 sätestab:

„Ühe konventsiooniosalise territooriumil süüdi mõistetud isik võidakse, kooskõlas käesoleva konventsiooni sätetega, talle määratud karistuse kandmiseks üle anda teise konventsiooniosalise territooriumile. Selleks võib ta avaldada süüdi mõistnud riigile või vahistamismäärust täitvale riigile oma soovi, et ta antaks vastavalt käesoleva konventsiooni tingimustele üle.” [Siin ja edaspidi on osundatud konventsiooni tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

- 4 Konventsiooni artikkel 3 sätestab:

„1. Käesoleva konventsiooni alusel võib karistatud isiku üle anda ainult järgmistel tingimustel:

a) kui see isik on vahistamismäärust täitva riigi kodanik;

[...]

4. Iga riik võib igal ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud deklaratsioonis defineerida oma tarbeks mõiste „kodanik” käesoleva konventsiooni tähenduses.”

Liidu õigus

Raamotsus 2002/584

- 5 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 1 ja 5–8 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Vastavalt 15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere kogunenud Euroopa Ülemkogu otsusele ning eelkõige selle punktile 35 tuleks kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus nende isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale karistuse kandmise eest pärast lõplikku süüdimõistmist, ning väljaandmismenetlust tuleks kiirendada nende isikute suhtes, keda kahtlustatakse süüteo toimepanemises.

[...]

- (5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. [...] Tavapäraseid koostöösuhteid, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.
- (6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.
- (7) 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolset tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. [...]
- (8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.”
- 6 Raamotsuse 2002/584 artiklis 1 on Euroopa vahistamismäärus ja selle täitmise kohustus määratletud järgmiselt:
- „1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.
2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.
- [...]”
- 7 Sama raamotsuse artiklis 3 on loetletud kolm „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslik[ku] alus[t]”.
- 8 Raamotsuse 2002/584 artikkel 4, mis käsitleb Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikke aluseid, nimetab seitsmes punktis need alused. Punkt 6 sätestab selles osas:
- „Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui:
- [...]”
- 6) kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele”.

Raamotsus 2008/909/JSK

- 9 Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT L 327, lk 27) põhjendused 2 ja 4 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Nõukogu võttis 29. novembril 2000. aastal kooskõlas Tampere järeldustega vastu kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks meetmeprogrammi [EÜT 2001, C 12, lk 10], milles kutsutakse üles hindama vajadust tänapäevaste mehhanismide järele vabadusekaotuslike lõplike karistuste vastastikuseks tunnustamiseks (meede 14) ning laiendama süüdimõistatud isikute üleandmise põhimõtte kohaldamist liikmesriigis elavatele isikutele (meede 16).

[...]

(4) Kõik liikmesriigid on ratifitseerinud Euroopa Nõukogu 21. märtsi 1983. aasta kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni. Selle konventsiooni kohaselt võib süüdimõistatud isikuid ülejäänud karistuse kandmiseks üle anda üksnes riigile, mille kodanikud nad on, ning ainult nende isikute ja asjassepuutuvate riikide nõusolekul. Nimetatud konventsiooni 18. detsembri 1997. aasta lisaprotokoll, mis võimaldab teatavatel tingimustel üleandmist ilma isiku nõusolekuta, ei ole kõik liikmesriigid ratifitseerinud. Kumbki dokument ei kehtesta põhimõttelist kohustust võtta süüdimõistatud isikute eest vastutust karistuse või kohtuotsuse täideviimiseks.”

- 10 Selle raamotsuse artikli 3 „Eesmärk ja reguleerimisala” lõige 1 sätestab:

„Käesoleva raamotsuse eesmärgiks on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistatud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistatud karistus täide.”

- 11 Asjaomase raamotsuse artikkel 17 „Täideviimise suhtes kohaldatav õigus” sätestab lõikes 1:

„Karistuse täideviimist reguleeritakse täidesaatva riigi õigusega. Üksnes täidesaatva riigi asutused on pädevad vastavalt lõigetes 2 ja 3 sätestatule otsustama täitemenetluse üle ja määrama kindlaks kõik sellega seotud meetmed, sealhulgas enneaegse või tingimisi vabastamise põhjused.”

- 12 Sama raamotsuse artikkel 25 „Euroopa vahistamismäärusele järgnevate karistuste täideviimine” on sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks raamotsuse 2002/584/JSK kohaldamist, kohaldatakse käesoleva raamotsuse sätteid *mutatis mutandis* selles ulatuses, nagu see on kooskõlas kõnealuse raamotsuse sätetega, karistuste täideviimiseks juhtudel, kus liikmesriik võtab kohustuse viia karistus täide vastavalt kõnealuse raamotsuse artikli 4 lõikest 6 tulenevatel juhtudel või kui kõnealuse raamotsuse artikli 5 lõike 3 kohaselt toimides on ta kehtestanud tingimuse, et isik tuleb karistuse kandmiseks tuua tagasi asjaomasesse liikmesriiki süüdimõistatud isiku karistamatuse vältimiseks.”

- 13 Raamotsuse 2008/909 seost muude lepingute ja kokkulepetega käsitleva artikli 26 lõige 1 sätestab:

„Käesolev raamotsus asendab alates 5. detsembrist 2011 järgmiste konventsioonide (mis on kohaldatavad liikmesriikidevahelistes suhetes) vastavad sätted, mõjutamata nende kohaldamist liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel ja nende kohaldamist üleminekuajal artikli 28 kohaselt:

— 21. märtsi 1983. aasta süüdimõistatud isikute üleandmise Euroopa konventsioon ja selle 18. detsembri 1997. aasta lisaprotokoll,

[...]”

- 14 Asjaomase raamotsuse artikli 28 lõige 1 näeb ette:

„Enne 5. detsembrit 2011 saadud taotluste suhtes kohaldatakse süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte. Pärast seda kuupäeva saadud taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on käesoleva raamotsuse alusel vastu võtnud.”

- 15 Selle raamotsuse artikli 29 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikud meetmed enne 5. detsembrit 2011.”

Prantsuse õigus

- 16 Prantsuse kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24 sätestab:

„Euroopa vahistamismääruse täitmisest võib keelduda:

[...]

- 2) kui vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks tagaotsitav isik on Prantsuse kodanik ning kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitmisele pöörama.

[...]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 Lissaboni kriminaalkohus määras 3. detsembri 2003 kohtuotsuses, mis on käesolevaks ajaks jõustunud, J. P. Lopes Da Silva Jorgele 2002. aasta aprillist kuni juulini toime pandud narkootiliste ainetega kauplemise eest karistuseks viieaastase vangistuse.
- 18 Nimetatud kohus tegi 14. septembril 2006 J. P. Lopes Da Silva Jorge suhtes Euroopa vahistamismääruse, et pöörata see vangistus täitmisele.
- 19 J. P. Lopes Da Silva Jorge asus seejärel elama Prantsusmaale. Ta abiellus 11. juulil 2009 Prantsuse kodanikuga, kellega ta sellest ajast alates elab Prantsusmaa territooriumil koos. Alates 3. veebruarist 2008 töötab ta tähtajatu lepingu alusel kohalike vedude veoautojuhina Prantsusmaal asuvas äriühingus.
- 20 J. P. Lopes Da Silva Jorge ilmus 19. mail 2010 telefoni teel saadud kutse alusel Prantsuse politsei pädevasse ametiasutusse, kes asus seeläbi täitma J. P. Lopes Da Silva Jorge suhtes tehtud vahistamismäärust ja selgitas viimasele tema õigusi.
- 21 Cour d'appel d'Amiens'i peaprokurör pidas 20. mail 2010 pärast seda, kui oli teinud J. P. Lopes Da Silva Jorge isiku kindlaks, teavitanud teda Euroopa vahistamismääruse sisust ning selgitanud talle tema kaitseõigusi, J. P. Lopes Da Silva Jorge kinni.
- 22 Cour d'appel d'Amiens otsustas 25. mai 2010. aasta otsusega J. P. Lopes Da Silva Jorge vabastada ja võtta ta kohtuliku järelevalve alla.
- 23 Euroopa vahistamismääruse täitmisega seonduvas põhikohtuasja menetluses nõudis Cour d'appel d'Amiens'i peaprokurör J. P. Lopes Da Silva Jorge üleandmist vahistamismääruse teinud õigusasutustele, kuna viimased on vahistamismääruse tegemisel järginud seadusest tulenevaid nõudeid ning kohaldamisele ei kuulu ükski täitmisest keeldumise kohustuslik ega vabatahtlik alus, muu seas see

alus, mis on ette nähtud Prantsuse kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 695-24. Kui tal paluti võtta seisukoht Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsuse kohtuasjas C-123/08: Wolzenburg (EKL 2009, lk I-9621) mõju kohta, väitis Cour d'appel d'Amiens'i peaprokurör, et J. P. Lopes Da Silva Jorge on õigus tugineda Prantsuse õigusnormidele, milles on kehtestatud tingimused, mille korral võib pädev ametiasutus keelduda vangistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, ning seega tugineda kriminaalmenetluse seadustiku artiklile 695-24. Ta märkis aga, et see asjaomases artiklis üksnes Prantsuse kodanike suhtes ette nähtud alus on vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktile 6 vabatahtlik. Nii nagu Cour de cassation (Prantsusmaa) oma 7. veebruari 2007. aasta otsuses (nr 07-80.162, *Bull. crim.* nr 39) sedastas, on kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24 kohaldatav üksnes Prantsuse kodanike suhtes ning tingimusel, et Prantsusmaa pädevad ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitmisele pöörama.

- 24 J. P. Lopes Da Silva Jorge aga palub eelotsusetaotluse esitanud kohtul asjaomase Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda ja määrata, et vangistus tuleb täitmisele pöörata Prantsusmaal. J. P. Lopes Da Silva Jorge märgib selles osas eelkõige, et tema üleandmine Portugali õigusasutusele oleks vastuolus Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8. See riivaks ebaproportsionaalselt tema õigust era- ja perekonnaelu austamisele, kuna ta elab Prantsuse kodanikust abikaasaga Prantsusmaal ning töötab selles riigis tähtajatu lepingu alusel kohalike vedude veoautojuhina selles riigis asuvas äriühingus. J. P. Lopes Da Silva Jorge väidab eespool viidatud kohtuotsusele Wolzenburg tuginedes ka seda, et Prantsuse kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 695-24 ei ole niivõrd, kuivõrd see säte näeb ette võimaluse tugineda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikule alusele vaid asjaomase riigi kodanikele, võetud viimati nimetatud säte nõuetekohaselt üle, kuna see säte võimaldab nimetatud alusele tugineda ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis elukohta omaval isikul. Sellest tuleneb muu seas diskrimineerimine kodakondsuse alusel ELTL artikli 18 tähenduses, kuna asjaomane siseriiklikus sättes kehtestatud vastava riigi kodanike ja muude liikmesriikide kodanike erinev kohtlemine ei ole objektiivselt põhjendatud.
- 25 Nii soovib Cour d'appel d'Amiens eelotsusetaotluses teada, kas kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24 on niivõrd, kuivõrd see näeb ette võimaluse tugineda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikule alusele vaid oma riigi kodanikele, eespool viidatud kohtuotsust Wolzenburg arvestades asjaomase raamotsuse kõnealuse sätte ja ELTL artikliga 18 kooskõlas.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Cour d'appel d'Amiens kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [ELTL] artiklis 18 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm nagu kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 695-24, mis näeb ette võimaluse keelduda vangistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest üksnes juhul, kui tagaotsitav on Prantsuse kodanik ja kui pädevad Prantsuse ametivõimud kohustuvad karistuse ise täitma?
 2. Kas raamotsuse [2002/584] artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse siseriiklikus õiguses rakendamise põhimõte on jäetud liikmesriikide otsustada või on see kohustuslik ning täpsemalt, kas liikmesriik võib võtta meetme, mis sisaldab diskrimineerimist kodakondsuse alusel?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 27 Nende küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 ja ELTL artiklit 18 tuleb tõlgendada nii, et vahistamismäärust täitev liikmesriik võib asjaomase artikli 4 punkti 6 ülevõtmisel otsustada piirata

olukordi, mil siseriiklik vahistamismäärust täitev õigusasutus võib selle sätte kohaldamisalasse kuuluva isiku üleandmisest keelduda, välistades siseriikliku normi kohaldamisalast absoluutsel ja automaatsel viisil muude liikmesriikide kodanikud, kes viibivad või elavad asjaomase riigi territooriumil.

- 28 Tuleb meenutada, et nagu nähtub eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (vt 3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-303/05: Advocaten voor de Wereld, EKL 2007, lk I-3633, punkt 28; 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-66/08: Kozłowski, EKL 2008, lk I-6041, punktid 31 ja 43; eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 56, ning 16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09: Mantello, EKL 2010, lk I-11477, punkt 35).
- 29 Vastastikuse tunnustamise põhimõttest tuleneb selle raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt, et liikmesriigid peavad põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitma (vt selle kohta 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: Leymann ja Pustovarov, EKL 2008, lk I-8983, punkt 51; eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 57, ning eespool viidatud kohtuotsus Mantello, punktid 36 ja 37).
- 30 Kuigi raamotsus 2002/584 on üles ehitatud vastastikuse tunnustamise põhimõttel, ei tähenda tunnustamine siiski tehtud vahistamismääruse täitmise absoluutset kohustust. Nagu nähtub eelkõige asjaomase raamotsuse artiklist 4, jätab raamotsuse süsteem liikmesriikidele võimaluse lubada konkreetses olukordades pädevatel õigusasutustel otsustada, et mõistatud karistus tuleb täita vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil (21. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-306/09: B., EKL 2010, lk I-10341, punktid 50 ja 51).
- 31 Nii on see eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 põhjal, mis sätestab Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse, mille kohaselt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui vahistamismäärus on tehtud vangistuse täitmiseks ja tagaotsitav „viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta” ning see riik kohustub täitma karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele.
- 32 Selles osas on Euroopa Kohus otsustanud, et selle Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse eesmärk on muu hulgas võimaldada täitval õigusasutusel omistada tähtsust võimalusele suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistatud karistuse ära kandnud (vt eespool viidatud kohtuotsused Kozłowski, punkt 45; Wolzenburg, punktid 62 ja 67, ning B., punkt 52).
- 33 Siiski on liikmesriikidel selle sätte rakendamisel teatav kaalutlusruum. Täitev liikmesriik võib seaduslikult taotleda sellise eesmärgi järgimist üksnes nende isikute puhul, kes on nimetatud liikmesriigi ühiskonda kindlalt integreerunud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punktid 61, 67 ja 73).
- 34 Tunnistatakse, et liikmesriigid võivad raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 rakendamisel piirata asjaomase otsuse artikli 1 lõikes 2 esitatud põhireegli tähenduses olukordi, mille puhul on neil täitva liikmesriigi olukorras olles võimalik keelduda andmast üle isikut, kes kuulub asjaomase artikli 4 punkti 6 kohaldamisalasse, kui tagaotsitav on muu liikmesriigi kodanik, kellel on ELTL artikli 21 lõike 1 alusel õigus asjaomases liikmesriigis elada, tingimusel et see kodanik on elanud vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil seaduslikult teatava ajavahemiku jooksul (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punktid 62 ja 74).

- 35 Kui liikmesriik rakendab raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 oma siseriiklikus õiguses, peab ta võtma arvesse asjaolu, et selle sätte kohaldamisala on piiratud isikutega, kes on täitva liikmesriigi „kodanik[ud]” ja kes juhul, kui nad ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanikud, „oma[vad] seal elukohta” või „viibi[vad]” selles liikmesriigis (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Kozłowski, punkt 34).
- 36 Mõistetele „viibib” ja „omab seal elukohta” tuleb aga liikmesriikides anda ühetaoline määratlus, sest tegemist on liidu õiguse autonoomsete mõistetega (vt eespool viidatud kohtuotsus Kozłowski, punktid 41–43).
- 37 Kuigi ühelt poolt on liikmesriikidel raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmisel teatav kaalutlusruum, nagu käesoleva kohtuotsuse punktist 33 tuleneb, ei ole neil õigust anda asjaomastele mõistetele laiemat ulatust kui see, mis tuleneb selle sätte eelnimetatud ühetaolisest tõlgendamisest kõigis liikmesriikides (vt eespool viidatud kohtuotsus Kozłowski, punkt 43).
- 38 Selles osas on Euroopa Kohus otsustanud, et mõistet „viibib” ei saa tõlgendada laiendavalt, sest see tähendaks, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võiks keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest üksnes põhjusel, et tagaotsitav viibib ajutiselt vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil (eespool viidatud kohtuotsus Kozłowski, punkt 36).
- 39 Teiselt poolt on liikmesriigid raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmisel kohustatud järgima ELTL artiklit 18.
- 40 Arvestades aga eesmärki, mida, nagu on käesoleva kohtuotsuse punktis 32 meenutatud, raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 eelkõige täidab, nimelt suurendada isiku, kellele on muus liikmesriigis mõistetud karistuseks vangistus, sotsiaalse rehabilitatsiooni toenäosust, siis ei tohi täitva liikmesriigi kodanikke ja muude liikmesriikide kodanikke, kes elavad või viibivad täitvas liikmesriigis ja on selle riigi ühiskonda integreerunud, põhimõtteliselt kohelda erinevalt (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 68).
- 41 Nii ei saa tunnistada, et tagaotsitava isikul, kes ei ole küll vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik, ent on seal juba mõnda aega viibinud või elanud, ei võiks ühelgi juhul olla tekkinud asjaomase riigiga sellist seotust, mis võiks õigustada tuginemist täitmata jätmise vabatahtlikule alusele (eespool viidatud kohtuotsus Kozłowski, punkt 37).
- 42 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktist 34 tuleneb, on Euroopa Kohus märkinud liikmesriikide suhtes, kes on raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 oma siseriiklikus õiguses rakendanud, nähes asjaomase sätte kohaldamise suhtes ette eritingimused, et nagu oma kodanike kodakondsuse nõuet, võib ka teiste liikmesriikide kodanike pideva viie järjestikuse aasta jooksul elamise tingimust lugeda selliseks, mis võib tagada, et tagaotsitav on vahistamismäärust täitva liikmesriigi ühiskonda piisavalt integreerunud (vt eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punkt 68).
- 43 Peale selle on Euroopa Kohus otsustanud, et kui liikmesriik on raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 oma siseriiklikus õiguses rakendanud, nägemata selle sätte kohaldamise suhtes ette eritingimusi, tuleb täitval õigusasutusel selle kindlaks tegemiseks, kas tagaotsitava isiku ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi vahel eksisteerib konkreetsel juhtumil selline seotus, mis võimaldaks tõdeda, et isik elab või viibib asjaomases liikmesriigis raamotsuse artikli 4 punkti 6 mõttes, anda üldhinnang mitmele selle isiku olukorda iseloomustavale objektiivsele näitajale, mille hulka kuuluvad eelkõige tagaotsitava isiku viibimise kestus, laad ja tingimused ning selle isiku perekondlikud ja majanduslikud sidemed vahistamismäärust täitva liikmesriigiga (vt eespool viidatud kohtuotsused Kozłowski, punktid 48 ja 49, ning Wolzenburg, punkt 76).

- 44 Samas väidab Prantsuse valitsus Prantsuse kodanike ja muude liikmesriikide kodanike erineva kohtlemise õigustuseks, et raamotsuses 2002/584 ei ole ette nähtud ühtki mehhanismi, mis võimaldaks liikmesriigil pöörata muus liikmesriigis mõistetud karistus täitmisele, kuna raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 viitab selles osas liikmesriikide õigusele, kuna nimetatud sättes ette nähtud täitmata jätmise alus sõltub sellest, kas täitev liikmesriik kohustub karistuse täitmisele pöörama „vastavalt oma siseriiklikule õigusele”.
- 45 Prantsuse valitsus märgib aga, et kehtiva siseriikliku õiguse alusel saab see riik kohustuda süüdi mõistetud isiku karistuse täitmisele pöörama üksnes juhul, kui nimetatud isik on Prantsuse kodanik. Prantsuse Vabariik ei ole erinevalt teistest liikmesriikidest Haagis 28. mail 1970. aastal allkirjastatud kohtuotsuste rahvusvahelise kehtivuse Euroopa konventsiooni või Euroopa ühenduste liikmesriikide 13. novembri 1991. aasta konventsiooni välisriigi süüdimõistvate kohtuotsuste täitmisele pööramise kohta osaline. Seevastu on Prantsuse Vabariik nagu kõik liikmesriigid ratifitseerinud Strasbourgis 21. märtsil 1983 allkirjastatud kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni, mille artikli 3 lõike 1 punkt a näeb ette, et isiku võib karistuse täitmiseks üle anda ainult riigile, mille kodanik süüdimõistetud isik on.
- 46 Prantsuse valitsus rõhutab, et just nimelt sel põhjusel on liidu seadusandja võtnud vastu raamotsuse 2008/909, mille eesmärk on eelkõige laiendada süüdimõistetud isikute üleandmise põhimõtte kohaldamist liikmesriigis elavatele isikutele. Asjaomane raamotsus on artikli 25 alusel kohaldatav karistuse täitmisele pööramise juhtudel, kus liikmesriik võtab kohustuse pöörata karistus täitmisele vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4 lõikele 6. Raamotsuse 2008/909 artikli 29 kohaselt on liikmesriikidel selle raamotsuse sätete rakendamiseks aega kuni 5. detsembrini 2011. Pealegi näeb sama raamotsuse artikli 28 lõige 1 ette, et enne 5. detsembrist 2011 saadud taotluste suhtes kohaldatakse süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte.
- 47 Nagu Prantsuse valitsus Euroopa Kohtu istungil esitatud küsimusele vastas ning nagu Saksamaa ja Madalmaade valitsus on märkinud, ei kohusta kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõike 1 punkt a, mis võimaldab asjaomase konventsiooni osalistel näha üksnes oma kodanike suhtes ette võimaluse pöörata muus riigis mõistetud karistus selle osalise territooriumil täitmisele, ega ükski muu rahvusvahelise õiguse norm neid riike nägema vastavat normi ette.
- 48 Nii märkis Euroopa Komisjon kohtuistungil, ilma et talle oleks selles osas vastu vaieldud, et asjaomase konventsiooni artikli 3 lõike 4 alusel võib iga osaline igal ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud deklaratsioonis defineerida oma tarbeks mõiste „kodanik” asjaomase konventsiooni tähenduses nii, et see hõlmab teatavaid isikuid, kes viibivad või elavad selle riigi territooriumil, olemata selle riigi kodanikud. Teatavad osalised on tõesti seda deklareerinud, nagu näiteks Taani Kuningriik, Iirimaa, Itaalia Vabariik, Soome Vabariik ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik.
- 49 Seetõttu tuleb järeldada, et see, kui liikmesriigis on väidetavalt võimatu pöörata täitmisele vangistus, mis on mõistetud muus liikmesriigis muu liikmesriigi kodaniku suhtes, ei õigusta sellise isiku ja Prantsuse kodaniku erinevat kohtlemist, mis tuleneb asjaolust, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlik alus on kohaldatav üksnes selle riigi kodanikele.
- 50 Seetõttu ei saa liikmesriigid raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 oma siseriiklikusse õigusesse ülevõtmisel piirata, ilma seejuures kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet rikkumata, vahistamismääruse täitmata jätmise aluse kohaldatavust üksnes asjaomase riigi kodanikele, välistades selle normi kohaldamisalast absoluutsel ja automaatsel viisil muude liikmesriikide kodanikud, kes viibivad või elavad täitva liikmesriigi territooriumil, olenemata seotusest, mis neil selle liikmesriigiga on.
- 51 See järeldus ei tähenda, et asjaomane liikmesriik peab kindlasti keelduma sellise Euroopa vahistamismääruse täitmisest, mis on tehtud selles riigis elava või viibiva isiku suhtes, vaid täitval õigusasutusel peab niivõrd, kuivõrd see isik on asjaomase liikmesriigi ühiskonda integreerunud määral,

mis on võrreldav asjaomase riigi kodanikuga, olema võimalik hinnata, kas esineb õigustatud huvi, mis õigustab vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud karistuse täitmisele pööramist täitva liikmesriigi territooriumil.

- 52 Sellest tuleneb, et kui liikmesriik võib raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 ülevõtmisel otsustada piirata olukordi, mil siseriiklik täitev õigusasutus võib selle sätte kohaldamisalasse kuuluva isiku üleandmisest keelduda, siis see asjaolu kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõttega üksnes tugevdab asjaomase raamotsusega kehtestatud üleandmissüsteemi (eespool viidatud kohtuotsus Wolzenburg, punktid 58 ja 59), kuid liikmesriik ei tohi välistada normi kohaldamisalast absoluutsel ja automaatsel viisil muude liikmesriikide kodanikke, kes viibivad või elavad selle riigi territooriumil, olenemata seotusest, mis neil selle liikmesriigiga on.
- 53 Kohtupraktikas on sedastatud, et kuigi raamotsustel ei saa EL artikli 34 lõike 2 punkti b alusel olla vahetut õigusmõju, toob nende kohustuslik jõud liikmesriikide asutustele ja eelkõige liikmesriikide kohtutele kaasa siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustuse (16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03: Pupino, EKL 2005, lk I-5285, punktid 33 ja 34).
- 54 Siseriiklikud kohtud peavad siseriikliku õiguse kohaldamisel tõlgendama siseriiklikku õigust võimalikult suures ulatuses asjakohase raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada selles ette nähtud tulemus. Selline siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus on omane EL toimimise lepinguga loodud süsteemile, kuna see võimaldab siseriiklikel kohtutel oma pädevuse piires kohtuvaidluste lahendamisel tagada liidu õiguse tõhusa toime (vt selle kohta eelkõige 5. oktoobri 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-397/01-C-403/01: Pfeiffer jt, EKL 2004, lk I-8835, punktid 113 ja 114, ning 24. jaanuari 2012. aasta otsus kohtuasjas C-282/10: Dominguez, , punkt 24).
- 55 Samas on siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise põhimõttel teatavad piirid. Nii piiravad õiguse üldpõhimõtted liikmesriigi kohtu kohustust viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel ja kohaldamisel raamotsusele ning viimane ei või olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendamisele (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Pupino, punkt 47, ning Dominguez, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Kindel on aga see, et kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte järgi peab siseriiklik kohus tegema kõik, mis on tema pädevuses, arvestades siseriiklikku õigust tervikuna ning kasutades siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada asjassepuutuva raamotsuse täieulatuslik rakendamine ja saavutada raamotsuse eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Dominguez, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Põhikohtuasjas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus sel eesmärgil võtma arvesse mitte üksnes sätteid, millega võeti raamotsus 2002/584 üle, vaid ka siseriikliku õiguskorra põhimõtteid ja norme, mis reguleerivad järeldusi, mida kohtul on siseriikliku õigusega keelatud diskrimineerimisest õigus teha, ja eelkõige selliseid, mis võimaldavad kohtul kaotada asjaomane diskrimineerimine seniks, kuni seadusandja võtab diskrimineerimise kõrvaldamiseks vajalikud meetmed.
- 58 Kui siseriikliku õiguse selline kohaldamine on võimalik, tuleb kohtul analüüsida, kas põhikohtuasjas on tagaotsitava olukorda iseloomustavatele objektiivsetele näitajatele antava üldhinnangu põhjal selle isiku ja täitva liikmesriigi vahel piisav, eelkõige perekondlik, majanduslik ja sotsiaalne seotus, mis tõendab tema integreerumist asjaomase riigi ühiskonda määral, mis on võrreldav asjaomase riigi kodanikuga.
- 59 Kõike eeltoodut arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 ja ELTL artiklit 18 tuleb tõlgendada nii, et kuigi liikmesriik võib asjaomase artikli 4 punkti 6 ülevõtmisel otsustada piirata olukordi, mil siseriiklik vahistamismäärust täitev õigusasutus võib selle sätte kohaldamisalasse kuuluva isiku üleandmisest keelduda, ei tohi ta välistada selle normi kohaldamisalast absoluutsel ja automaatsel viisil muude liikmesriikide kodanikke, kes viibivad või elavad selle riigi territooriumil, olenemata seotusest, mis neil selle liikmesriigiga on.

- 60 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab siseriiklikku õigust tervikuna arvestades ning siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendama asjaomast siseriiklikku õigust võimalikult täpselt raamotsuse 2002/584 sõnastust ja eesmärki järgides, et tagada raamotsuse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus.

Kohtukulud

- 61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 4 punkti 6 ning ELTL artiklit 18 tuleb tõlgendada nii, et kuigi liikmesriik võib asjaomase artikli 4 punkti 6 ülevõtmisel otsustada piirata olukordi, mil siseriiklik vahistamismäärust täitev õigusasutus võib selle sätte kohaldamisalasse kuuluva isiku üleandmisest keelduda, ei tohi ta välistada selle normi kohaldamisalast absoluutsel ja automaatsel viisil muude liikmesriikide kodanikke, kes viibivad või elavad selle riigi territooriumil, olenemata seotusest, mis neil selle liikmesriigiga on.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab siseriiklikku õigust tervikuna arvestades ning siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendama asjaomast siseriiklikku õigust võimalikult täpselt raamotsuse 2002/584 sõnastust ja eesmärki järgides, et tagada raamotsuse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus.

Allkirjad